

Leerdoelen:

- Het conflict doorgronden tussen individueel en collectief belang en de gevolgen ervan begrijpen
- Het gevangeneprobleem herkennen in diverse contexten
- Het Nash evenwicht herkennen

Duur: 25 minuten

Benodigdheden:

- Eén pak speelkaarten
- Koppelbladen
- Registratietabel
- Klembord

Bewerkelijkheidsindicatie: ♣♦

Ondersteunend materiaal staat op de website:

www.experimentenvoorindeklas.nl.

“Moet je horen”, zegt Corine, “Twee studenten bekennen schuld”. Ze laat de krantenkop aan Bart zien. “Wat hebben ze bekend?” vraagt Bart. “Drugsmokkel, naar Thailand”, antwoordt Corine, “Tegenover de Nederlandse pers houden ze vol dat ze onschuldig zijn, maar tijdens de verhoren in Thailand hebben ze bekend. De Thaise politie had een slimme ondervragingsmethode bedacht”. “Ondervragen met de harde hand zeker”, grapt Bart. “Nee, dat niet”, antwoordt Corine “met een methode uit de speltheorie.” “Speltheorie?” Bart is verbaasd. “Ondervragen is toch geen spel?” “Luister”, zegt Corine. “Ik zal het voorlezen”.

“De twee studenten, Richard en Twan, werden gearresteerd na beschuldigingen van Thaise medestudenten aan wie ze de drugs verkocht zouden hebben. Bewijs voor de drugsmokkel was er niet. Bij hun arrestatie hadden Richard en Twan wel een tas met nagemaakte merkartikelen bij zich. Die wilden ze verkopen in Nederland. Op heling van nagemaakte merkartikelen staat in Thailand een gevangenisstraf van een jaar. Om Richard en Twan ook de drugsmokkel te laten bekennen werden ze ieder in een aparte kamer geplaatst. Zo konden ze niet met elkaar praten en wisten ze niet wat de ander zou zeggen. De verdachten werd vervolgens de situatie uitgelegd. Als ze niet zouden bekennen, en de ander deed dat ook niet, dan moesten ze beiden voor een jaar de gevangenis in vanwege heling van nagemaakte merkartikelen. Als een verdachte toegaf dat de ander de drugs het land in gesmokkeld had, werd de straf voor heling kwijtgescholden in ruil voor de bekentenis. De ander moest dan als enige dader 12 jaar de gevangenis in. Als ze beiden bekenden dat de ander de drugs het land in had gesmokkeld, moesten ze beiden 8 jaar de gevangenis in. Wie de drugs heeft gesmokkeld is dan niet met zekerheid vast te stellen. De straf valt daardoor lager uit. Geconfronteerd met deze keuzes bekenden beide verdachten spontaan dat de ander de drugs had gesmokkeld. Beide verdachten zullen nu voor 8 jaar achter Thaise tralies moeten zitten.

“Maar waarom hebben ze dan bekend?” vraagt Bart. “Ze hadden toch gewoon niks moeten zeggen? Dan waren ze alleen maar veroordeeld voor heling van die namaakartikelen!”. “Dat is zo”, antwoordt Corine, “maar wat zou jij doen als je voor de keuze werd gesteld?” “Tja”, zegt Bart, “dat weet ik niet. Het lijkt me nogal ingewikkeld.” “Oh, maar dat is het niet”, zegt Corine. “Je moet gewoon alle mogelijkheden aflopen en dan je beste keuze bepalen. Kijk, ik ben even voor het gemak Richard. Als Twan mij niet aangeeft heb ik twee keuzes: Twan wel aangeven of niet aangeven. Als ik hem niet aangeef verdwijn ik voor 1 jaar achter de tralies. Maar als ik Twan wel aangeef kom ik direct vrij. Dus: als Twan mij niet aangeeft geef ik hem wel aan.” “OK”, zegt Bart, “dat begrijp ik. Maar wat nu als Twan jou wel heeft aangegeven?” “Dan ga je precies hetzelfde tewerk”, antwoordt Corine. “Ik heb dan weer twee keuzes: Twan wel aangeven of niet. Als ik hem niet aangeef dan verdwijn ik voor 12 jaar achter de tralies. Maar als ik hem wel aangeef dan moet ik 8 jaar brommen. Kortom, als Twan mij wel aangeeft geef ik hem ook aan”. “Dus, als ik het goed begrijp”, reageert Bart “geef jij Twan altijd aan. Of hij jou wel of niet aangeeft maakt niet uit.” “Ja, zo zit het precies” antwoordt Corine. “En daarom bekenden ze spontaan dat de ander die drugs het land had binnengesmokkeld. Merkwaardig is het wel, want ze zouden er beiden op vooruit gaan als ze allebei niet zouden bekennen. Maar ja, de speltheorie leert ons dat het zo niet werkt.”